

**ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ
สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี***

**THE NEED FOR A PROCESS TO PROMOTE LEARNING ABOUT WASTE
MANAGEMENT FOR TEMPLES IN PATHUM THANI PROVINCE**

¹พระมหาเศรษฐวิชัย เสฏฐวิโช (ธีระศรุตานนท์) PhramahaSethavich Setthavijjo (Thirasarutanunt)

²พระครูภาวนาวุฒิบัณฑิต Phrakhruphawanawutthibandhit

³พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญญา PhrakhrusangkharakChakkit Bhuripaño

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Sethavich.kit@gmail.com

Article Received: March 15, 2025. Revised: June 24, 2025. Accepted: June 25, 2025.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือ พระภิกษุและสามเณรในวัดต้นแบบที่มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะภายในวัดเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 313 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้รองลงมา คือ ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และสุดท้ายคือ ตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี

คำสำคัญ: การเรียนรู้, การจัดการขยะ, วัด

Abstract

This research article aimed to study the needs of the process of promoting learning about waste management for temples in Pathum Thani Province. It was a quantitative research using a questionnaire. The sample group in the research was 313 monks and novices in a prototype temple that had a process of promoting learning about waste management in the temple to see the waste management process for temples in Pathum Thani Province. The data were analyzed using research statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and needs analysis.

*บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพันธกิจ เรื่อง กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี

The research results found that the need for the process of promoting learning about waste management for temples in Pathum Thani Province found that the need index value ranked first was principles and methods for promoting learning, followed by knowledge about the waste management process, an environment suitable for waste management, and finally, a model of temples with good waste management.

Keywords: Learning, Waste Management, Temple

บทนำ

ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและระบบนิเวศของประเทศ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในประเทศไทย ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่งผลให้ประเทศไทยเผชิญกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง กรมพัฒนาที่ดิน ได้อธิบายว่า การเปลี่ยนแปลงในปริมาณและรูปแบบของฝนส่งผลกระทบต่อผลผลิตภาคการเกษตรและเศรษฐกิจของ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2564) 2) มลพิษทางอากาศ สภาอากาศไทย ได้อธิบายว่า มลพิษทางอากาศในประเทศไทย มีสาเหตุหลักจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิล การเผาไร่ และการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสม โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ เช่น กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 ที่เกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ฝุ่นละอองขนาดเล็กนี้สามารถก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจและโรคหัวใจ (สภาอากาศไทย, 2565) 3) มลพิษทางน้ำ สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้อธิบายว่า มลพิษทางน้ำในประเทศไทยเกิดจากการปล่อยน้ำเสียจากภาคอุตสาหกรรมและชุมชน รวมถึงการทิ้งขยะพลาสติกลงสู่แม่น้ำและทะเล ขยะพลาสติกเหล่านี้ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมและสัตว์น้ำ เช่น ปลาหรือเต่าที่อาจกลืนกินขยะพลาสติกและเสียชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ, 2565) และ 4) การจัดการขยะ สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้อธิบายว่า ขยะมูลฝอยส่วนใหญ่ยังคงถูกทิ้งลงในหลุมฝังกลบ ซึ่งอาจทำให้เกิดปัญหามลพิษทางดินและน้ำได้ การจัดการขยะอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการลด การรีไซเคิล และการจัดการขยะอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565)

วัดในประเทศไทยเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมทางศาสนาและสังคม แต่การจัดการสิ่งแวดล้อมในวัดก็มีความสำคัญเพื่อรักษาความสะอาดและความสมดุลของพื้นที่ ซึ่งมีปัญหาดังนี้ 1) การจัดการขยะมูลฝอย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้อธิบายว่า ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในวัดมักเกิดจากงานบุญหรืองานบวช ซึ่งสร้างขยะจำนวนมาก การแยกขยะเป็นประเภทต่างๆ และการจัดการขยะอย่างเหมาะสมจะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2563) 2) การบริหารจัดการน้ำเสียในวัด เป็นสิ่งสำคัญในการป้องกันมลพิษ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้อธิบายว่า การติดตั้งระบบบำบัดน้ำเสีย เช่น ระบบชีวภาพหรือการกรองและฆ่าเชื้อ ช่วยรักษาคุณภาพน้ำและลดผลกระทบต่อแหล่งน้ำธรรมชาติ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) 3) การรักษาความสะอาดของพื้นที่ กระทรวงวัฒนธรรม ได้อธิบายว่า การรักษาความสะอาดในวัดช่วยสร้างบรรยากาศที่ดี การจัดระเบียบและแผนการทำความสะอาดที่ชัดเจน รวมถึงการให้ความรู้แก่ผู้มาเยือนเกี่ยวกับการรักษาความสะอาด จะช่วยให้พื้นที่วัดสะอาดและน่าดึงดูด (กระทรวงวัฒนธรรม, 2565) และ 4) การศึกษาและการส่งเสริมการแยกขยะ ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม ได้อธิบายว่า การให้ความรู้แก่พระสงฆ์และประชาชนเกี่ยวกับการแยกขยะมูลฝอย เช่น

ขยะรีไซเคิลและขยะทั่วไป จะช่วยลดปริมาณขยะและสนับสนุนการจัดการอย่างยั่งยืน (ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม, 2563)

การจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องที่สำคัญและท้าทายทั้งในระดับโลก ประเทศไทย และภายในวัด โดยแต่ละระดับมีปัญหาที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบ ได้แก่ 1) ปัญหาสิ่งแวดล้อมระดับโลก: ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญในระดับโลกประกอบด้วย การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ส่งผลให้เกิดความร้อนขึ้น และมลพิษทางอากาศและน้ำ การจัดการที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องรวมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก การอนุรักษ์ธรรมชาติ และการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ 2) ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย: ประเทศไทยเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เช่น การจัดการขยะที่ยังมีปัญหา การมลพิษทางอากาศและน้ำ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อเกษตรและเศรษฐกิจของประเทศ การจัดการสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยต้องเน้นการลดการปล่อยมลพิษ การบำบัดน้ำเสีย และการส่งเสริมการรีไซเคิล 3) ปัญหาสิ่งแวดล้อมในวัด: วัดในประเทศไทยมีปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย น้ำเสีย ความสะอาดของพื้นที่ การศึกษาและการส่งเสริมการแยกขยะการจัดการอย่างเป็นระบบที่เกี่ยวข้องกับต้นน้ำกลางน้ำและปลายน้ำต้องรวมการบำบัดน้ำเสีย การจัดการขยะอย่างมีระเบียบ เพื่อให้สภาพแวดล้อมของวัดมีความสะอาดและยั่งยืน

โดยบริบทพื้นที่ที่มีสภาพปัจจุบันการจัดการขยะของวัดในจังหวัดปทุมธานี สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ได้ทำรายงานสถานการณ์การจัดการขยะในวัด โดยอธิบายว่า การจัดการขยะในวัดในจังหวัดปทุมธานีมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง แต่ยังคงพบปัญหาที่ต้องแก้ไข เช่น การจัดการขยะ: หลายวัดเริ่มมีการคัดแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง การทำป้ายเพื่อแยกประเภทขยะ และการรีไซเคิลขยะบางประเภท แต่การจัดการขยะยังมีปัญหาในการบังคับใช้และการปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2564) ดังนั้น ปัญหาที่สำคัญสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี คือ การจัดการขยะซึ่งการส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับปรุงการจัดการขยะในวัดจะช่วยให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพมากขึ้น และส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัยของชุมชน จากการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความเป็นมาและสาเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในวัด การจัดการขยะ สภาพปัจจุบันพบปัญหาหลัก เช่น ควันจากการเผาขยะและการจัดรูปในพิธีกรรม รวมถึงน้ำเน่าเสียจากขยะที่ทิ้งลงคลองรอบวัด ซึ่งทำให้พระภิกษุสามเณรตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น วัดเริ่มให้ความสำคัญกับการจัดการขยะโดยใช้เทคโนโลยีและสื่อการศึกษา

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อวัด เพื่อให้เกิดการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีระบบรักษาต่อเนื่องอย่างมีวินัย มีการนำไปใช้จริงด้วยปัญญาจึงจะรักษาและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้ผลสัมฤทธิ์และยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ สำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ จำนวนพระภิกษุ และสามเณรในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นพระภิกษุและสามเณรของวัดที่มีกระบวนการจัดการขยะอย่างเป็นระบบ คือ วัดปัญญานันทาราม และวัดพระธรรมกาย รวม 1,693 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ วัดต้นแบบที่มีกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะภายในวัด และมีจำนวนพระภิกษุและสามเณร รวมมากกว่า 50 รูปเพื่อให้เห็นถึงกระบวนการจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี จึงได้พระภิกษุและสามเณรของวัดปัญญานันทาราม และวัดพระธรรมกาย โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) (ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุภมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ชานีประศาสน์, 2555) เมื่อประชากร 1,693 รูป จึงเปิดตารางที่ค่าประชากร 1,700 รูป ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 313 รูป ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับความเชื่อมั่น 95%

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของลิเกิร์ต (Likert) (Likert, Rensis, 1967) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยโดยการทบทวนแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อสร้างเครื่องมือวิจัย ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อให้ตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน ทำการตรวจสอบประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item objective congruence index) (สุวิมล ติรกานนท์, 2550) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง 4) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีบริบทใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาริจริง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) จำนวน 30 ชุด โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง (สุวิมล ติรกานนท์, 2550) โดยถือเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาที่มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 เป็นเกณฑ์ชี้วัดว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ผลจากการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นปรากฏว่า แบบประเมินมีค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.981 และ 5) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาฯ ศึกษานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบ และจัดทำแบบประเมินใหม่เพื่อใช้ในการดำเนินการวิจัยจากกลุ่มเป้าหมายต่อไปปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำแบบสอบถามไปแจกกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือ

จากผู้อำนวยการหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 2) นำหนังสือขอความร่วมมือส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการส่งแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) ผ่านโปรแกรมประยุกต์ (Line Application) จำนวน 313 ชุด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ผลการวิจัย 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จะใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย 2) ข้อมูลระดับความคิดเห็นความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี ใช้การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ตามเกณฑ์การแปลผลของบุญชม ศรีสะอาด (2545) 3) การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุมิต ว่องวานิช, 2542) ของนงลักษณ์ วิรัชชัย และสุมิต ว่องวานิช (2558)

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี
สรุปผลการวิจัย สรุปผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนี PNI_{modified} ของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่ควรจะเป็น และความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

ที่	กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม	สภาพที่เป็นจริง			สภาพที่ควรจะเป็น			PNI _{modified}	ลำดับPNI _{modified}
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1	ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ	3.64	0.94	มาก	3.96	0.89	มาก	0.089	2
2	ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้	3.63	0.94	มาก	3.97	0.88	มาก	0.095	1
3	ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ	3.79	0.94	มาก	4.11	0.87	มาก	0.086	3
4	ด้านตัวของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี	4.02	0.79	มาก	4.28	0.77	มาก	0.065	4
	รวม	3.77	0.92	มาก	4.08	0.86	มาก	0.083	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นจริงกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านตัวของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ และด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี รองลงมาคือ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ ตามลำดับ

เมื่อเรียงลำดับตามความสำคัญของความต้องการความจำเป็น โดยระบุความต้องการความจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุด และมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อน ซึ่งพิจารณาตามค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ในที่นี้ คือ 0.095 พบว่า อันดับ 1 คือ ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ รองลงมาคือ ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพที่เป็นจริงกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก ความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ 1) ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สอนหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ” 2) ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ” 3) ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เช่น การเผยแพร่งานวิจัยหรือความรู้ด้านการจัดการขยะ” 4) ด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้พระภิกษุสามเณรมีส่วนร่วมในการเสนอและพัฒนางานวิจัยทัศนคติของวัดในการจัดการขยะ” ตามลำดับ และสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี มีความสอดคล้องกับงานวิจัยทั้ง 4 ด้านที่ศึกษาไว้ดังนี้

1. ด้านหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ พบว่า การสอนหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ เป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา เช่น หลักไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และหลักอหิสา 4 (ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา) เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างจิตสำนึกและทัศนคติที่ถูกต้องในการจัดการขยะอย่างมีคุณธรรม ซึ่ง สอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาพนพร ธมฺมทินโน (2562) ที่พบว่า แนวทางการจัดการขยะตามหลักพุทธธรรม โดยใช้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นฐานในการเรียนรู้และปฏิบัติจริงในชุมชนและวัด การสอนหลักการนี้มุ่งเน้นให้ประชาชนและพระสงฆ์ผู้มีจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อสิ่งแวดล้อม และเห็นคุณค่าในการลด ละ เลิก การสร้างขยะ และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาสมชาย สุขโต (2563) ที่เน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการ โดยใช้หลักพุทธธรรม เช่น หลักอริยสัจ 4 (ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค) และการฝึกสติปัญญาในการสร้างความตระหนักรู้ ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นวิธีการสอนเพื่อให้ชุมชนและวัดเข้าใจหลักการจัดการขยะอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

2. ด้านความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ พบว่า การให้ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ เป็นความต้องการจำเป็นที่ต้องได้รับการพัฒนา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การขาดองค์ความรู้และทักษะในการจัดการขยะทำให้ประชาชนและชุมชนไม่สามารถจัดการขยะได้อย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความรู้จึงเป็นการเสริมพลังให้เกิดการจัดการขยะที่ยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาสมชาย สุขโต (2563) ที่พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ผ่านการฝึกอบรมในชุมชน โดยมีการนำความรู้เชิงวิชาการมาผสมผสานกับการลงมือปฏิบัติจริง เช่น การแปรรูปขยะให้เป็นผลิตภัณฑ์สร้างสรรค์ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับขยะและลดปริมาณขยะที่ต้องกำจัด และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหานพพร ธรรมทินโน (2562) ที่พบว่า การเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ เช่น การจัดเวิร์กช็อปการแยกขยะ การสร้างผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้ ซึ่งทำให้ประชาชนเข้าใจและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน

3. ด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ พบว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เช่น การเผยแพร่งานวิจัยหรือความรู้ด้านการจัดการขยะ เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ นอกจากนี้ยังพบว่า การขาดพื้นที่หรือช่องทางในการเผยแพร่องค์ความรู้ทำให้การจัดการขยะขาดการสนับสนุนที่ต่อเนื่อง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่งานวิจัย และการใช้สื่อประชาสัมพันธ์ จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความตระหนักรู้และความร่วมมือในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาชลธี ธรรมโม (2564) ที่พบว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ เช่น การจัดทำศูนย์เรียนรู้ การเผยแพร่ข้อมูลผ่านสื่อต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้และมีส่วนร่วมในการจัดการขยะ

4. ด้านตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี พบว่า การให้พระภิกษุสามเณรมีส่วนร่วมในการเสนอและพัฒนาวิสัยทัศน์ของวัดในการจัดการขยะ เป็นความต้องการที่ต้องได้รับการพัฒนาเร่งด่วน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พระสงฆ์และวัดมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำและต้นแบบที่ดีในชุมชน การให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมจะช่วยสร้างแนวปฏิบัติที่ชัดเจนและเป็นตัวอย่างที่ปฏิบัติได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพระครูสมุห์ สุทธิพงษ์ อธิปญโญ (2561) ที่พบว่า บทบาทของพระสงฆ์ในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในชุมชนเมือง โดยพระสงฆ์ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงและเป็นศูนย์รวมจิตใจในการขับเคลื่อนการจัดการขยะในพื้นที่ชุมชน และสอดคล้องกับการวิจัยของพระมหาชลธี ธรรมโม (2564) ที่พบว่า การที่เน้นให้วัดเป็นศูนย์กลางในการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และการให้พระภิกษุสามเณรเข้ามามีบทบาทในการนำเสนอแนวคิดและวิสัยทัศน์ ซึ่งทำให้วัดสามารถเป็นต้นแบบในการจัดการขยะที่ประสบความสำเร็จและสร้างแรงบันดาลใจให้กับชุมชนโดยรวม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี เป็นแนวทางการดำเนินงานการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะของวัดในจังหวัดปทุมธานีเพื่อพัฒนาต้นแบบการจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อวัดและส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีระบบ รักษาต่อเนื่องอย่างมีวินัย มีการนำไปใช้จริงด้วยปัญญา อันจะทำให้เกิดการรักษาและแก้ปัญหาการจัดการขยะอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ 1) ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ

2) หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ 3) สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ และ 4) ตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนในการพัฒนากระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ ดังนี้

1.1 หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สอนหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับหลักการในการจัดการขยะเชิงพุทธบูรณาการ

1.2 ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้ความรู้ในกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับกระบวนการจัดการขยะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากขยะ

1.3 สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ เช่น การเผยแพร่งานวิจัยหรือความรู้ด้านการจัดการขยะ” ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการจัดการขยะ

1.4 ตัวแบบของวัดที่มีการจัดการขยะที่ดี เรื่องที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนา คือ “ให้พระภิกษุสามเณรมีส่วนร่วมในการเสนอและพัฒนาวิสัยทัศน์ของวัดในการจัดการขยะ” ตามลำดับ ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรทำให้ความรู้ในวัดเกี่ยวกับการเสนอและพัฒนาวิสัยทัศน์ของวัดในการ

จัดการขยะ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะสำหรับวัดในจังหวัดปทุมธานี พบด้านที่เป็นความต้องการจำเป็นอันดับที่ 1 คือ หลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้ ดังนั้น ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับหลักการวิธีการส่งเสริมการเรียนรู้กระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะของวัด

2.2 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการศึกษาวัดที่มีการจัดการขยะที่เป็นเลิศเพียงวัด คือ การศึกษาวัดต้นแบบกระบวนการส่งเสริมการเรียนรู้การจัดการขยะ

เอกสารอ้างอิง

- กรมพัฒนาที่ดิน. (2564). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อเกษตรกรรมในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2563). การจัดการขยะในวัดและชุมชน. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- กระทรวงวัฒนธรรม. (2565). แนวทางการรักษาความสะอาดในวัด. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระครูสมุห์สุทธิพงษ์ อธิปัตย์. (2561). บทบาทพระสงฆ์ในการสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะในพื้นที่ชุมชนเมือง. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาชลธี วรธมโม. (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานพพร ธมมทินโน. (2562). การศึกษาแนวทางการจัดการขยะตามหลักพุทธธรรมในชุมชนและวัด. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมชาย สุขโต. (2563). การพัฒนากระบวนการเรียนรู้การจัดการขยะเชิงบูรณาการในวัดและชุมชนโดยใช้หลักพุทธธรรม. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์ สุมาศ อังศุโชติ และอัจฉรา ขำนิประศาสน์. (2555). สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.
- ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม. (2563). การส่งเสริมการแยกขยะในวัด. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ศึกษาพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อม.
- สภากาชาดไทย. (2565). มลพิษทางอากาศและผลกระทบต่อสุขภาพในประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: สภากาชาดไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). การจัดการขยะและเศรษฐกิจหมุนเวียนของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: NESDC.
- สำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ. (2565). รายงานคุณภาพสิ่งแวดล้อม ปี 2565. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). การจัดการน้ำเสียในวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). รายงานสถานการณ์การจัดการขยะในวัด. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สุวิมล ตีรภานันท์. (2550). การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2542). การสังเคราะห์เทคนิคที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็นในนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. รายงานวิจัย. คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Cronbach, Lee J. (1971). Essentials of psychological testing. 4 th ed. New York: Harper & Row.
- Kate, M. (2022). Social and academic benefits of looping primary grade students.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale in Reading in Attitude Theory and Measurement. New York: Wiley & Son.
- Smith, J. (2006). Technology-assisted Instruction and Student Advancement. Dissertation Abstract International.